

Halász T. Sándor

“Aminek 11 Évvel Ezelőtt Kellott Volna Történnie...”

Nyár

1956 nyarán egy budapesti villamosvezető, akinek az életkörülményei még az akkori napokhoz viszonyítva is megdöbbentően egyszerűek voltak, hisz egy éléskamrában élt a gyerekeivel együtt, feltört egy évek óta használaton kívül álló üzletet, és a családjával beköltözött. Ott legalább volt folyó víz és mosdóhelyiség.

A kommunista hatóságok három napot adtak nekik a kiköltözésre. Ellenkező esetben a rendőrség távolítja el őket. Így szólt a döntés. Lejárt a határidő, és mivel a lakók nem távoztak, megjelent a ház előtt a rendőrség. Ott azonban több mint száz villamosvezető fogadta őket, és közölték velük, hogy számíthatnak az ellenállásukra. Miután tanácskoztak a feletteseikkel, a rendőrség elvonult. A villamosvezető és a családja szabadon élvezhették új lakásukat.

Így tapasztalták meg a magyar munkások, hogy van hatalmuk. Nemsokára elkövetkezett az alkalom, amikor ezt a hatalmat gyakorolhatták is.

Látogatás az acélműben

1956. október 23-án egy kelet-magyarországi acélműben kellett konzultációs látogatást tennem. A vonat nagyon lassan haladt – úgy dél körül értem a gyárba. Szokatlan csend fogadott, senki nem dolgozott. A munkások a gépeik körül ültek. Sztrájkoltak, 25 év után először.

A pártfőnökök megpróbálták meggyőzni a munkásokat, hogy mímeljék a munkát vagy legalább hagyják abba a kártyázást. Én se tudtam elvégezni amiért mentem, úgyhogy az esti vonattal visszautaztam Budapestre. A vonaton nem tapasztaltam a nyugtalanság semmilyen jelét sem, és finom vacsorához jutottam az étkezőkocsiban. Ma is emlékszem, milyen fejedelmi volt a marhahúsleves! Este tíz körül futottunk be a Keleti pályudvarra. A csarnok hangulata valahogy különös volt, a kései óra ellenére nagyon sok ember volt ott. A levegőben furcsa szag terjengett – köd és talán lőpor szaga. Három vagy négy teherautó gördült arra, és a rajtuk levő fiatal emberek azt skandálták, hogy „Ruszkik, menjetek haza!” Nehéz volt a levegő, a távolból puskaropogás hallatszott. A buszmegállóban körülbelül száz ember várakozott.

„Mi történt itt?”- kérdeztem

„Aminek 11 évvel ezelőtt kellett volna történnie!”

Értettem, de eléggé fáradt voltam, és haza akartam jutni. Ám hogyan? Az egyetlen lehetőség az volt, hogy körülbelül négy és fél kilométert gyalogoljak, így hát útra keltem. Hazafelé menet hallottam kisebb fegyvereket tüzelni a távolban, és láttam, amint a tömeg ostromolta a legnagyobb kommunista napilap épületét. Milyen hihetetlen látvány volt ez! Elhaladtam laktanyák mellett is, és láttam, amint a magyar katonák fegyvereket dobálnak ki az ablakból a felkelőknek. Az út további része eseménytelenül telt el. És Budán még a villamosok is közlekedtek. A családomat jó egészségben találtam.

Másnap reggel besiettem a munkahelyemre, ahol mindenki az előző nap történéseit elemezte. A munkásokat gyűlésbe hívta az újonnan alakult munkástanács. A mai olvasó talán nem is tudja felmérni, mennyire ingatag volt akkoriban a helyzet, hogy egyáltalán, még kérdéses volt, lesz- e forradalom vagy más komolyabb fejlemény.

Bejelentették, hogy Magyar Dolgozók Pártja küldöttje (ez volt a magyar kommunista párt akkori neve) szintén jelen lesz a gyűlésen és szólni is fog az egybegyűltekhez.

„Lenne egy kérdésem, mielőtt még az MDP küldöttje beszél“, – emelkedett szólásra az egyik munkatársam. Alacsony, kicsiny emberke volt, bottal járt. Sokan még a nevét sem tudták. „Örülök, hogy itt a van a párt küldöttje. Remélem, megmagyarázza majd nekem azt, amin már 11 éve gondolkodom. Kit képvisel igazában a Magyar Dolgozók Pártja?“

Elszabadult a pokol. Az emberek odarohantak az ismeretlen beszélőhöz, hogy kezet rázzanak vele. Egyike volt azon kevés hősöknek, akikkel életemben személyesen találkoztam.

A pártkiküldött sietve elhagyta a helyiséget – a hátsó ajtón keresztül. Ekkor valaki közülünk elkezdte a Mi-
atyánkot.

Így kezdődött.

Halász T. Sándor

1949-ben fejezte be tanulmányait Budapesten, és az 1956-os eseményekig gépészmérnökként dolgozott. Hazáját 1957-ben hagyta el, és végül New Yorkban telepedett le. Mérnöki oklevelet szerzett a Columbia Egyetemen, és nyugdíjba vonulásáig a New York-i Városi Egyetem Műszaki Tudományok Tanszékének volt a vezetője. Jelenleg New Jersey-ben él feleségével együtt, akinek visszaemlékezései szintén olvashatóak magyarul. Kérjük olvassa el Halász Sándor feleségének, Halász Erzsébetnek a történetét az '56-osok csatájainak írásai között.